

DE MEERWAARDE VAN FAIRTRADE

Fairtrade is meer dan alleen het keurmerk op jouw pak geurige koffie. Hoe Fairtrade meerwaarde toevoegt op allerlei aspecten lees je hier!

ARGUMENT #1

FAIRTRADE WERKT MET KLEINE BOEREN DIE ZICH HEBBEN GEORGANISEERD. SAMENWERKING IS VOOR KLEINSCHALIGE BOEREN CRUCIAAL OM VOORUIT TE KOMEN.

Samen sta je sterker dan alleen. De rol van Fairtrade is om de organisatie van kleine boeren krachtig te ondersteunen en te versterken. Dat doet Fairtrade door organisatievorming als voorwaarde te stellen in haar Fairtrade standaarden. Fairtrade geeft veel aandacht aan trainingen om de standaarden, de spelregels van Fairtrade, uit te leggen en het belang van samenwerking in coöperaties of associaties te benadrukken als voorwaarde voor ontwikkeling.

Koffieboeren opereren op zo'n kleine schaal dat elke vorm van samenwerking voordeel oplevert en de kosten van hun koffiebedrijfje drukt: gezamenlijke inkoop van nieuwe jonge koffiestruiken, van mest en bestrijdingsmiddelen, gecombineerd transport van hun koffie en samen onderhandelen over koffieprijs bij kopers. Maar ook het samen zoeken naar oplossingen van problemen, het uitwisselen van nieuwe productiemethoden en simpelweg het delen van elkaars wel en wee zijn belangrijke voordelen van samenwerking.

N.B. De voordelen van coöperaties voor het ontwikkelingsproces in het Zuiden worden op vele websites beschreven.

ARGUMENT #2

FAIRTRADE IS VOORSTANDER VAN EEN STERKE STEM VAN BOEREN EN HUN ORGANISATIES.

Fairtrade is van mening dat uiteindelijk boeren zelf het beste weten wat er schort aan hun situatie, wat er moet gebeuren om hun situatie te verbeteren. Daarom moet er naar hun mening worden geluisterd, hun stem kracht worden bijgezet. Dat kan alleen in een democratische omgeving waarin boeren hun mening vrij kunnen uiten en kunnen meebeslissen over hun toekomst. Een coöperatie of soortgelijke structuur geeft die mogelijkheden. Organisaties bieden de kans dat de boerenstem ook extern krachtiger wordt gehoord, eveneens een reden voor Fairtrade om juist organisaties van boeren te omarmen.

Fairtrade leidt volgens het volgende rapport de stakeholderdialoog en democratische besluitvorming: <https://www.fairtrade.net/news/international-guide-to-labels-praises-fairtrade-standards-advocacy-and-awareness-raising>

Gezien de belangen van kleine boeren hebben producenten ook een flinke invloed in het beleid van het internationale Fairtrade systeem, waar hun vertegenwoordigers 50% van de stemmen hebben.

ARGUMENT #3

FAIRTRADE HEEFT EXTRA OOG VOOR KLEINSCHALIG WERKENDE BOEREN.

Ruim 70% van de koffie wereldwijd komt van kleine boeren. Het zijn vaak boeren die ver van de bewoonde wereld, vaak hoog in de bergen, hun familiebedrijfje runnen. De aandacht voor koffieboeren beperkt zich niet zelden tot boeren dichtbij de exporthaven, langs de betere wegen, dichtbij de steden en boeren met betere communicatiemiddelen. Dat zijn relatief vaker grotere, minder armlastige boeren.

Fairtrade heeft oog voor de boeren die verder van de markt zitten, sterker afhankelijk zijn van anderen voor informatie, voor transport van hun koffie, enz. Deze categorie boeren bestaat namelijk eveneens uit goede ondernemers die een goede kwaliteit koffie produceren. Maar ze leven toevallig in een situatie waar de omgeving niet meteen meewerkt om zich goed te kunnen ontplooien. Fairtrade geeft ook deze boeren kansen hun positie te verbeteren.

ARGUMENT #4

STERK LOKAAL NETWERK MET FOCUS OP DOORLOPENDE CAPACITEITSOPBOUW EN LANGE-TERMIJNPROGRAMMA'S.

De *International Guide to Fair Labels (2019)* wijst erop dat Fairtrade voor 50% eigendom is van en gerund wordt door producenten (boeren en arbeiders) zelf en merkt op dat de organisatie zich inzet voor breed overleg met (lokale) stakeholders. In Afrika, Latijns-Amerika en Azië bieden actieve lokale teams ondersteuning aan lokale coöperaties en boeren op gebieden zoals management, financieel beleid, productiviteit en kwaliteit en aan de uitrol van verschillende programma's op het gebied van klimaatverandering, gender, jongeren, kinderarbeid enz.

Dit zijn geen korte projectjes, maar is een investering voor de lange termijn om structurele veranderingen en duurzaamheid te ondersteunen.

Fairtrade kent landelijke en continentale producentennetwerken, die samenwerking en uitwisseling van ervaringen mogelijk maken. Ze werkt ook samen met andere organisaties om de situatie van kleine koffieboeren onder de aandacht van politici, regeringen, industrie, handel, retail en consumenten te brengen en te pleiten voor hun betere positie.

ARGUMENT #5

DE FAIRTRADE MINIMUMPRIJS EN PREMIE ALS INSTRUMENTEN DIE BIJDRAGEN AAN INKOMENSVERBETERING EN DUURZAAMHEID.

De Fairtrade prijs voor koffie is gerelateerd aan de beursprijzen van New York (arabica) en Londen (robusta). De minimumprijs van Fairtrade heeft daar echter een bodem in gelegd, waaronder Fairtrade koffie niet mag worden ingekocht: US\$ 1,40 per pound voor arabica en US\$ 1,01 per pound voor robusta. Daarboven wordt de reguliere marktprijs betaald. De afgelopen jaren lag de marktprijs van arabica meestal onder die minimumprijs en vele maanden zelfs niet hoger dan US\$ 1,00. De marktprijs van robusta komt maar heel zelden boven de Fairtrade minimumprijs uit. De reguliere prijzen van koffie zijn voor boeren dus zelden kostendekkend.

Naast een betere prijs krijgen coöperaties ook de beschikking over een ontwikkelingspremie van US\$ 0,20 per pound. Over de premie-uitgaven wordt gezamenlijk door de boerenleden besloten tijdens de jaarvergadering. Het premiegeld wordt besteed aan gemeenschappelijke uitgaven op het gebied van infrastructuur (koffie-installaties, opslagplaatsen, vervoermiddelen, wegen en bruggen naar de koffievelden), koffieproductiviteit en -kwaliteit (landbouwvoorlichting, trainingen in het veld, nieuwe koffieplanten), maar ook aan sociale uitgaven als onderwijs voor de boerenkinderen, vrouwenprojecten en voor noodfondsen bij calamiteiten als aardbevingen, ziekte, overlijden en nu de corona-crisis. Zelfs wordt het inkomen van boeren zo nodig aangevuld met extra betalingen voor geleverde koffie. Dit zorgt voor een enorme lastenverlichting voor boerengezinnen en biedt vaak kansen voor inkomensdiversificatie. De premie is een vast bedrag, waarover koffiekopers niet kunnen onderhandelen.

ARGUMENT #6

AANDACHT VOOR KLIMAATVERANDERING EN BESCHERMING VAN HET MILIEU.

Een van de belangrijkste problemen die boeren in Fairtrade zien is klimaatverandering. Problemen met onregelmatige en/of zware regenval naast perioden van droogte, gekoppeld aan ziektes als vooral koffieroest, hebben veel aandacht van de ondersteunende Fairtrade producentennetwerken in Latijns-Amerika, Afrika en Azië/Pacific.

Gezien de grootte van het probleem kent Fairtrade verscheidene aanvullende programma's, zoals het opzetten van climate academies (in Afrika en Azië), het aanbieden van carbon credits en van klimaat-neutrale koffie (bijv. voor coöperaties in Ethiopië en Peru).

Bescherming van de omgeving is een belangrijk element van duurzaamheid en dus nauw verbonden aan Fairtrade. Maar milieu heeft voor kleine, meer armlastige boeren niet de eerste prioriteit als zelfs dagelijkse maaltijden een uitdaging vormen. Aan milieuaspecten wordt pas gedacht als er voldoende inkomsten zijn. Biologische productie is daarom niet als eis in Fairtrade opgenomen. Maar samen met de boerenorganisaties wordt voortdurend gekeken in hoeverre de milieuvoorwaarden aangescherpt kunnen worden. Het is een proces waarin Fairtrade bewustwording kweekt en versnelling brengt. Intussen is toch meer dan 50% van alle verkochte Fairtrade koffie ook biologisch gecertificeerd.

ARGUMENT #7 FAIRTRADE WERKT ACTIEF AAN LEEFBAAR INKOMEN EN LEVENSONDERHOUD.

Kleinschalig werkende koffieboeren verbouwen doorgaans een scala van producten om in hun eigen voedsel te voorzien. Koffie is een belangrijk gewas voor de verkoop, maar bepaalt niet het volledig inkomen van een boerenfamilie. Ook wordt niet alle koffie onder Fairtrade voorwaarden verkocht. De prijs van (Fairtrade) koffie alleen is dus niet bepalend voor de inkomenssituatie van een boerengezin.

Fairtrade richt zich daarom niet alleen op de inkomsten uit koffie, maar op het totale inkomen van een boerengezin. Fairtrade is daarmee de voortrekker in een programma naar leefbaar inkomen. Boeren in een aantal belangrijke koffielanden worden hulpmiddelen aangereikt om landopbrengst, inkomsten, uitgaven en andere gegevens van hun gezin te verzamelen. Met die data wordt het inkomen bepaald dat een gezin nodig heeft om op een fatsoenlijke manier in het levensonderhoud te kunnen voorzien en wordt een leefbaar-inkomensnorm van een land of regio vastgesteld. Daarmee kan de prijs van koffie worden berekend die nodig is om die gewenste inkomsten te verkrijgen. De gegevens over het leefbaar inkomen in de koffieproducerende landen vormen de basis voor een verdere aanscherping van het Fairtrade prijsbeleid.

ARGUMENT #8 ONAFHANKELIJK AUDITSYSTEEM MET LOKALE VERIFICATIE.

Een onafhankelijk auditsysteem (4-ogenprincipes) controleert of kopers daadwerkelijk aan de vereiste betalingen en andere handelsvoorwaarden voldoen en of coöperaties hun verplichtingen en beloften aan de boerenleden en Fairtrade nakomen. Na de fysieke audit wordt een auditrapport naar de onafhankelijke auditororganisatie FLO-Cert gestuurd voor evaluatie en goedkeuring of om eventuele gebreken op te sporen die tijdens de audit zijn vastgesteld.

Na een succesvolle certificering voor een producentenorganisatie begint een driejarige certificeringscyclus. Gedurende deze tijd vinden er gewoonlijk maximaal twee bevestigingsaudits plaats. Naast de reguliere audits voert FLO-Cert op elk moment onaangekondigde audits uit als er aanwijzingen zijn voor extra risico, zoals specifieke aantijgingen, uitbreiding van het certificeringsbereik van de organisatie of product- of land-specifieke risico's. Als de verlengingsaudit in het derde jaar met succes is afgerond, geeft FLO-Cert een nieuw certificaat af en begint de volgende driejarige certificeringscyclus.

ARGUMENT #9

TRANSPARANTIE: RISICOANALYSE VAN SPECIFIEKE KETENS / HRDD.

Finnwatch: 'Fairtrade, die qua volledigheid en kwaliteit van criteria superieur was aan anderen, deed het het beste in de algemene vergelijking. Fairtrade behaalde ook de eerste plaats wat betreft impact van het programma en communicatie met de consument en de tweede plaats wat betreft onpartijdigheid van het programma.'

Tot op de dag van vandaag worden nog steeds mensenrechten geschonden. Uitdagingen in HRDD (Human Rights Due Diligence) zijn enorm, en daarin kan Fairtrade van waarde zijn met behulp van haar kennis, onderzoek, lokale netwerken, informatie in ketens, risicoanalyses, en via normen en handelsvoorwaarden. Daarnaast lobbyt en agendeert Fairtrade voor een gelijk speelveld wereldwijd.

ARGUMENT #10

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELEN (SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS)

Fairtrade's werk, standaarden en programma's dragen bij aan de SDG's, vooral op de onderstaande doelen:

Doel 1: overal een einde maken aan armoede in al zijn vormen.

Doel 2: honger beëindigen, voedselzekerheid en verbeterde voeding bereiken en duurzame landbouw bevorderen.

Doel 5: gendergelijkheid bereiken en alle vrouwen en meisjes mondiger maken.

Doel 6: schoon water en sanitaire voorzieningen.

Doel 8: bevordering van aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve werkgelegenheid en waardig werk voor iedereen.

Doel 12: zorgen voor duurzame consumptie- en productiepatronen.

Doel 13: dringende maatregelen nemen om de klimaatverandering en de gevolgen ervan te bestrijden.

Doel 16: vreedzame en inclusieve samenlevingen voor duurzame ontwikkeling bevorderen, iedereen toegang tot de rechter verschaffen en op alle niveaus effectieve, verantwoordelijke en inclusieve instellingen bouwen.

Doel 17: de implementatiemiddelen versterken en het wereldwijde partnerschap voor duurzame ontwikkeling nieuw leven inblazen.

Fairtrade heeft ook een impact op veel van de andere gebieden van de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling, aangezien zoveel van de SDG-doelstellingen met elkaar verweven zijn. Zo wordt de Fairtrade premie door producenten onder andere gebruikt om scholen, gezondheidszorg en schoon drinkwater te financieren voor hun leden en hun gemeenschappen (doelen 3, 4 en 6). De Fairtrade Standaard verbiedt discriminatie en bevordert gelijkheid (doel 10). En het netwerk van meer dan 2.000 Fair Trade Towns wereldwijd draagt bij aan duurzamere steden en gemeenschappen (doel 11).

VOORBEELD HONDURAS

De productie van koffie in Honduras is de laatste jaren dalende. In 2019/2020 verwacht Honduras 6,6 miljoen balen te oogsten, een daling van 4,6%. Oorzaak is de slechte koffiesituatie van dit moment. Koffieproducenten vechten al vanaf 2012 tegen koffieroest, een gevolg van klimaatverandering. Dat heeft de productiekosten van koffie fors verhoogd, terwijl de koffieprijs in die periode alleen maar zijn gedaald en de boeren maar beperkt toegang hebben tot kredieten om noodzakelijke investeringen te kunnen doen. Meer en meer koffieboeren zeggen hun bedrijf vaarwel en proberen hun geluk elders te zoeken (bijv. in de VS).

Coöperaties, aangesloten bij Fairtrade, proberen daarop een antwoord te vinden, o.a. met behulp van de extra Fairtrade inkomsten. Voorbeelden:

COAGRICAL

- Gestart in 1998 met 24 boeren; inmiddels zijn meer dan 2000 boeren bij de coöperatie aangesloten.
- Gemiddeld bezitten de boeren niet meer dan 5 ha grond.
- Verenigd in een coöperatie hebben boeren de mogelijkheid te stemmen over strategische plannen, over hun leiders en over de besteding van de Fairtrade premiegelden. Hun algemene vergadering is het hoogste beslissingsorgaan van de organisatie.
- De coöperatie bood haar leden leningen aan tegen lage rente om hun grondeigendom veilig te stellen. Deel van de Fairtrade premie is besteed aan investeringen in de koffiekwiteit en productiviteit. Leden krijgen training in landbouwtechnieken, beheer van de bodem en over de verwerking van koffie. Mest en andere landbouwbenodigdheden worden tegen een gereduceerde prijs geleverd. Het heeft geleid tot een hogere productie per striuk (bijv. 7% in 2017). In 2010 kon de coöperatie gaan beschikken over een eigen fabriek waar de koffie volledig exportklaar gemaakt wordt.
- Coagriscal zoekt een balans tussen kwaliteit van leven en het reduceren van negatieve invloeden op het milieu. Zo wordt water in de koffieverwerkingsfabriek gerecycled en draagt de coöperatie bij aan een lokaal initiatief om waterbronnen te beschermen en schoon drinkwater te garanderen. De coöperatie heeft een landbouwprogramma ingevoerd, gebaseerd op biologische teelt en bodemanalyse. Sinds 2012 heeft de coöperatie zwaar te lijden gehad van koffieroest, maar via biologische teelt, gebruik van lokale mineralen en intensieve technische steun houdt de coöperatie de ziekte beter onder controle dan elders in Honduras.
- Om niet alleen van koffie afhankelijk te zijn en inkomen van boeren beter te garanderen startte Coagriscal met behulp van de Fairtrade premie een cacao-fabriek en wordt geïnvesteerd in andere gewassen als peper. Ook richt de coöperatie zich op de markt van koffiespecialties. Voor vrouwen is een businesscentrum gestart waar ze extra inkomen kunnen verdienen met het maken en verkopen van handwerk.

- De coöperatie schafte een bus aan waar de plaatselijke gemeenschap gebruik van kan maken en organiseerde een viertal lokale medische brigades. Coagricsal voerde een bewustzijns campagne (o.a. via radio en tv) om op de gevaren van kinderarbeid te wijzen en kinderarbeid tegen te gaan. Resultaat is dat er nu meer kinderen naar school gaan.
- Roberto Arturo Lopez Madrid, project coordinator Coagricsal: 'Coagricsal is erg trots op de ontwikkelingen die zijn bereikt.'

COMSA

- De grootste dreiging die boeren in de regio momenteel ervaren is 'la roya', koffieroest. Deze schimmelziekte maakt dat de struik zijn bladeren verliest en de bessen niet helemaal rijp worden. Al 26% van de boerderijen in COMSA zijn daardoor geruïneerd, op 36% van de bedrijven kan de schade nog hersteld worden. COMSA levert de boeren mbv. de Fairtrade premie nieuwe variëteiten koffie die beter bestand zijn tegen koffieroest.
- COMSA gebruikt de premie ook voor universitaire cursussen in biologische landbouw voor een team dat de boeren technische ondersteuning biedt, o.a. over bodemvruchtbaarheid, gewasanalyse, gebruik van schaduwboomen, watermanagement en kenmerken van koffie bij proeverijen. Geleerd wordt hoe boeren de productiviteit en kwaliteit van koffie kunnen verbeteren. Daarnaast wordt koffie-afval gerecycled door er biologische mest van te maken, dat vervolgens weer gratis wordt verspreid onder boeren, zodat die hun bemestingskosten zien dalen.
- De Fairtrade premie heeft het COMSA ook mogelijk gemaakt de lonen van de fabrieksarbeiders te verhogen en een kantine te bouwen om arbeiders gedurende de dag warme maaltijden te serveren.

